

Stichting tot exploitatie van het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie

JAARREKENING 2015

Den Haag, 21 maart 2016

dubois + co
REGISTERACCOUNTANTS
Amsterdam **29 MAART 2016**
paraf voor identificatiedoeleinden:

INHOUDSOPGAVE

JAARREKENING 2015 Stichting tot exploitatie van het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie

Bestuursverslag	2
Verslag van de Raad van Toezicht	13
Balans	16
Exploitatierekening	17
<u>Toelichtingen</u>	
Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	19
Toelichting op de balans	20
Toelichting op de exploitatierekening	23
 OVERIGE GEGEVENS	
Controleverklaring	27

dubois + co
REGISTERACCOUNTANTS
Amsterdam, **29 MAART 2016**
paraaf voor identificatiedoeleinden:

BESTUURSVERSLAG

Het RKD – Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis heeft zijn positie als kennis- en onderzoekscentrum in 2015 verstevigd. Zeker voor wat betreft de *digitale collecties*, de *digitale infrastructuur*, de *digitale aanwezigheid* en de *(digitale) bereikbaarheid* van de collecties zijn enorme stappen gezet. Het instituut is een gewaardeerde ‘verbinder’ in het kunsthistorische en museale veld voor de ontwikkeling en organisatie van collectie-, tentoonstellings-, onderzoeks- en opleidingsactiviteiten. Deze werkzaamheden worden uitgevoerd op basis van het strategisch plan *Samenhang, zichtbaarheid, samenwerking. Het RKD in 2013-2016*, waarin een heldere missie en visie staan geformuleerd. Onze missie luidt: ‘*Het RKD maakt kennis en informatie over kunst van de Nederlanden in internationale context wereldwijd toegankelijk voor musea, wetenschap en publiek.*’

Samenwerken

Recent *Klanttevredenheids- en Stakeholdersonderzoek* toont aan dat het RKD een essentiële rol vervult als toegankelijk kennis- en onderzoekscentrum. De instelling geniet daarnaast meer en meer een bredere bekendheid onder particulieren. Gebruikers en stakeholders waarderen ons vanwege de ‘open houding’ en ‘de gerichtheid op kennis delen’. De klanttevredenheid scoort zelfs zeer hoog, zowel wat betreft de fysieke dienstverlening, als de digitale dienstverlening via *RKD Explore*. Daarnaast prijst het merendeel van onze gebruikers het RKD aan derden aan.

Het RKD vervult (inter)nationaal een spil- en steunfunctie. Wereldwijd willen wij musea, wetenschap en publiek bereiken en betrekken bij de kunst van de Nederlanden. Van oudsher werkt het RKD succesvol samen met veel partijen. Het RKD is stemhebbend lid van de Museumvereniging, lid (en voorzitter) van het Algemeen Bestuur van de Onderzoekschool Kunstgeschiedenis (OSK), lid (en vanaf 2016 voorzitter) van de internationale Research Institutes in the History of Art (RIHA). Daarnaast ontwikkelde het RKD samen met onder meer de Museumvereniging, de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) en de OSK aan de *Kennisagenda Museale veld* en aan *Perspectief. Onderzoeksagenda Kunstgeschiedenis 2014-2020*. Ook neemt het, als lid van het netwerk Rijkskennisinstellingen (RKI), deel aan de uitvoering van de eind 2015 gepubliceerde *Nationale Wetenschapsagenda*. Op uitnodiging van het wetenschappelijke comité van het Institut de l’Histoire de l’Art (INHA, Parijs) presenteerde het RKD samen met de OSK in mei 2015 de Nederlandse bijdrage aan het drukbezochte *Festival de l’Histoire de l’Art* in Fontainebleau. Eind 2015 is met het nieuw opgerichte Netherlands Institute for Conservation, Art and Science (NICAS) een begin gemaakt met beoogde samenwerking.

Als ondersteunende instelling werkt het RKD samen met (inter)nationale musea, erfgoedinstellingen en onderzoeksinstituten. Hiertoe behoren: het Mauritshuis, Rijksmuseum, Gemeentemuseum Den Haag, Dordrechts Museum, Drents Museum, Frans Hals Museum, Van Gogh Museum, Singer Laren, het Zilvermuseum Schoonhoven, Kasteel Duivenvoorde, het Corning Museum of Glass (Corning, NY), The Frick Collection, het INHA en het Getty Research Institute (Los Angeles). Met The Clark Institute (Williamstown, MA) is in zomer 2015 met *Van Gogh & Nature* de meest succesvolle tentoonstelling in de geschiedenis van dit museum gerealiseerd.

Op structurele basis zijn samenwerkingsverbanden aangegaan met de volgende partners: CODART, Fondation Custodia, Rubenianum (Antwerpen), het Mauritshuis, Huygens ING, Van Gogh Museum, OSK, RIHA en de Vereniging van Nederlandse Kunsthistorici (VNK). Met stichtingen als de Brokken Zyp Foundation, Pyke Koch Stichting, Stichting Herbert Fiedler en de Stichting Cultuur Inventarisatie wordt gewerkt aan specifieke projecten. Bijdragen van fondsen als de Mondriaanstichting, VSB Fonds, Gieskes-Strijbis Fonds, International Music and Art Foundation en de Andrew W. Mellon Foundation waren ook in 2015 essentieel om (onderzoeks)projecten mogelijk te maken.

Om een breder in kunst geïnteresseerd publiek te kunnen bereiken en betrekken zijn in 2015 tevens meerjarige *partnerships* met private partijen aangegaan. Kunstverzekeraar HISCOX is de

komende jaren onze *Partner in kennis*. Het kunst- en cultuurplatform *See All This* betreft een meerjaren samenwerking van 18 nationale museale instellingen, waarvan het RKD *founding partner* is.

Publieke waarde

In 2015 is het beleid t.a.v. de *publieksfunctie* steviger neergezet. Het RKD richt zich met de programmering en activiteiten op onze belangrijkste doelgroepen: professionals (werkzaam bij internationale musea, universiteiten, kennisinstituten, kunsthandel en veilingwezen), onafhankelijke professionals (studenten, restauratoren en publicisten), geïnteresseerden en belanghebbenden (particuliere verzamelaars en museumbezoekers) en een breder belangstellend publiek.

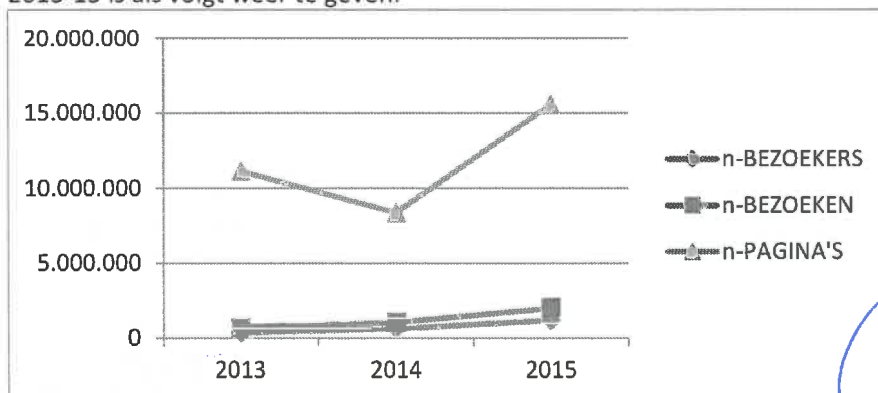
Wereldwijd bereik RKD

In 2015 ontving het RKD ca. 5500 bezoeken, nagenoeg gelijk aan 2014. Het RKD behoort hiermee wereldwijd wederom tot de best bezochte kennis- en informatiecentra voor de beeldende kunsten. Wij beantwoordden wederom honderden brieven (en e-mails) en openden de deuren voor vijf, gratis toegankelijke *Beoordelingsdagen*, tijdens welke ruim 400 kunstwerken door onze experts werden bekeken.

Het totaal aantal transacties in de bibliotheek via de uitleenadministratie en zelfscan bedroeg ruim 20.000. Via de studiezaalbalie werden bijna 150 verschillende archieven aangevraagd; in de Studiezaal Bijzondere Collecties bedroeg het aantal aanvragen 132. Sinds najaar 2015 is de bibliotheekcatalogus opgenomen in de Art Discovery Group Catalogue en daarmee ook in WorldCat. Hoewel harde cijfers nog ontbreken, heeft deelname onmiskenbaar geleid tot een groeiend gebruik op afstand van de bibliotheekcollectie (verzoeken om fotokopieën, scans en inhoudelijke vragen). Sinds april 2014 is het mogelijk van archieven met een inventaris in *RKDarchives* scans aan te vragen. In 2015 is daarvan veelvuldig gebruik gemaakt.

In 2014 trok het RKD voor het eerst in de geschiedenis van de instelling meer dan 1.000.000 bezoekers, waarbij ruim 8.000.000 webpagina's werden bekeken. Deze sterk stijgende lijn van het digitale bereik van het RKD heeft zich in 2015 voortgezet: het RKD bereikte in 2015 bijna 1,2 miljoen bezoekers met meer dan 2 miljoen bezoeken en ruim 15 miljoen bezochte pagina's.

Met *RKD Explore* richt het RKD zich sinds eind 2013 nadrukkelijk op de verdere ontwikkeling en uitbouw van de digitale dienstverlening. Het gebruik neemt dagelijks toe. In 2015 trok *RKD Explore* zo'n 535.000 vaste bezoekers, t.o.v. 425.000 in 2014. De stijging van het aantal Engelstalige bezoekers is opvallend: dit aantal steeg naar bijna 20 procent. Het digitale bereik van het RKD in 2013-15 is als volgt weer te geven:

dubois + co
REGISTERACCOUNTANTS

Amsterdam, 29 MAART 2016

paraaf voor identificatiedoe-3 linden:

Het RKD ondersteunde in 2015 wederom enkele externe informatiebronnen, die via www.rkd.nl zijn te raadplegen.

Publieksactiviteiten

Het RKD verzorgde een groot aantal activiteiten voor het publiek. Op basis van de eigen, rijke collecties en aangevuld met enkele bruiklenen werden vier vitrinepresentaties georganiseerd, van fotografische kunstenaarsportretten, nieuwe aanwinsten door schenking, de verzameling van H.W. Mesdag en Nederlandse illustratoren uit de twintigste eeuw.

De maandelijkse RKD *Lezingen* zijn een vast onderdeel van onze programmering. Gemiddeld weten c. 60 bezoekers per lezing de weg naar het RKD te vinden. Daarnaast vonden enkele boekpresentaties plaats, verschillende lezingen van experts en bijeenkomsten van onder meer de European Society for Nineteenth-century Art (ESNA).

Pers en publiciteit

In de pers was het RKD goed vertegenwoordigd. De Volkskrant, Trouw, het Parool, NRC Handelsblad, Museumvisie en Kunstschrift, om enkele dagbladen en tijdschriften te noemen, besteedden uitgebreide artikelen aan uiteenlopende onderwerpen. In *Vind*, *Origine* en *See All This* is het RKD ieder kwartaal goed vertegenwoordigd.

Publicaties

Het RKD kent een rijke traditie als het gaat om de publicatie van kunsthistorische uitgaven. In 2015 heeft het RKD meegewerkt aan een gevarieerd aanbod aan wetenschappelijke boeken, bronnenuitgaven, tentoonstellingscatalogi, museumcatalogi, *Oud Holland* en het *RKD Bulletin*, waarmee het RKD een (inter)nationaal publiek bereikt. Tot de bijzondere, analoge uitgaven in 2015 behoren: *Adellijke familieportretten op Duivenvoorde* (Voorschoten/Den Haag/Zwolle 2015), *Van Bol tot veth. De portretverzameling van de families Van de Poll en Quina* (Leiden 2015), *Meesterwerken van de Haagse School en werken van andere meesters. De collectie A.H. Bakker* (Ommen 2015), *Hendrik Willem Mesdag. Kunstenaar, verzamelaar, entrepreneur* (Bussum 2015) en *Van Gogh & Nature* (Williamstown 2015).

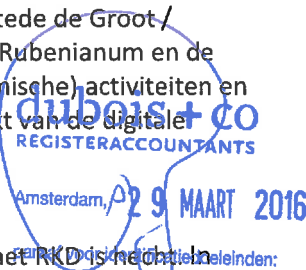
In de digitale reeks RKD *Monographs* verschenen drie imposante delen: *De Oranjezaal. Catalogus en documentatie*, het resultaat van jarenlang materiaal-technisch en kunsthistorisch onderzoek naar dit monument, *Gerson Digital: Denmark* en *Grensoverschrijdende inspiratie: Nederlandse kunst in Europees perspectief in de negentiende eeuw*. Enkele nieuwe *Monographs* zijn in voorbereiding, waaronder *Peter Vos* en *Gerson Digital: Germany*.

Gedurende 2015 werkten 35 medewerkers mee aan 105 publicaties. Daarnaast verzorgden c. 25 collega's minimaal 80 lezingen en presentaties, zowel nationaal als internationaal.

Speciale aandacht verdient de band van het RKD met de Stichting Cornelis Hofstede de Groot / Vrienden van het RKD, CODART, de OSK en het Rubenianum. Met CODART, het Rubenianum en de OSK wordt dagelijks samengewerkt ten behoeve van de organisatie van (academische) activiteiten en kunsthistorische informatievoorziening, waarbij het Rubenianum gebruikt maakt van de digitale infrastructuur van het RKD.

Stichting Cornelis Hofstede de Groot

De band van het RKD met Stichting Cornelis Hofstede de Groot / Vrienden van het RKD is duidelijk. In 2015 telde de Stichting meer dan 450 Vrienden voor wie vier excursies plaatsvonden. De Vrienden ontvangen bovendien een digitale Nieuwsbrief en het *RKD Bulletin*. Per november 2015 traden een nieuwe voorzitter, Lidewij de Koekkoek, en een nieuw bestuurslid, Jaap van Duijn, aan.

CODART

Samen met CODART werken wij aan het zichtbaarder en toegankelijker maken van het internationaal verspreide Nederlandse erfgoed van vóór 1900. Met 700 leden in 300 musea in 50 landen draagt CODART bij aan de internationale uitwisseling van expertise, kunstwerken, tentoonstellingen en personen. CODART is uniek. De samenwerking is structureel verankerd: CODART ontvangt sinds 2009 rijkssubsidie via het RKD.

CODART draagt bij aan de internationale uitwisseling van kennis, kunde en expertise, kunstwerken, tentoonstellingen en mensen, voor grote en kleine musea, in West-Europa, Noord-Amerika, Oost-Europa en Latijns-Amerika. De website biedt een schat aan gegevens en functioneert als de plek waar actuele gegevens betreffende het domein te vinden zijn.

Het aantal leden bedraagt 700, afkomstig uit 50 landen. Het aantal congresdeelnemers bedroeg in 2015 ruim 150. Aan de focusbijeenkomst namen tientallen personen deel. Bij extra activiteiten waren nog eens zo'n 80 personen aanwezig. Van *eZine* verschenen twee nummers, die artikelen bevatten over collecties Nederlandse en Vlaamse kunst en hieraan gerelateerde projecten in musea. Deze nummers bereikten in totaal ca. 20.000 unieke bezoekers.

De website is een van de kernproducten van CODART: een unieke bron van informatie voor conservatoren en andere geïnteresseerden in kunst van de Nederlanden. Via de sociale media Twitter, LinkedIn en Facebook werd een groter publiek bereikt. Dagelijks raadplegen circa 800 bezoekers de website. Via de sociale media bereikt CODART gemiddeld zo'n 4400 volgers.

Het jaarcongres, in 2015 in Londen gehouden, speelt een belangrijke rol bij de totstandkoming van internationale samenwerking op het gebied van tentoonstellingen, collectiemobiliteit en onderzoek.

Rubenianum

Het Rubenianum, onderzoeksinstituut voor Vlaamse 16de en 17de eeuwse kunst, bestudeert en ontsluit de rijke artistieke traditie van de Zuidelijke Nederlanden. Deze telt duizenden kleine en grote meesters. Om hun nagelaten werken blijvend te begrijpen en waarderen, zijn onderzoek en kennis essentieel. Het Rubenianum verzamelt en ontwikkelt deze kennis en stelt ze ter beschikking voor zowel een professioneel als een in erfgoed geïnteresseerd publiek.

In oktober 2012 hebben het RKD en het Rubenianum een meerjarige samenwerking afgesproken. Belangrijke onderdelen van deze samenwerking zijn het verbinden van elkaar netwerken en het gebruikmaken van de digitale infrastructuur van het RKD door het Rubenianum voor de kunsthistorische documentatie en ontsluiting van Vlaamse 16de en 17de eeuwse kunst.

Collectiewaarde

Het RKD beheert een unieke collectie archief-, documentatie- en bibliotheekmateriaal en een omvangrijke en veel geraadpleegde digitale collectie, bestaande uit verschillende databases met kunsthistorische informatie en thesauri met betrekking tot de westerse kunst van de late middeleeuwen tot heden. De documentatie over Nederlandse kunst neemt daarbij een belangrijke plaats in. De collectie bestaat uit foto's, dia's en reproducties (inclusief enkele honderdduizenden digitale scans) van kunstwerken, boeken, catalogi en tijdschriften, persknipsels en klein drukwerk, archieven (waaronder veel autografen) en technische documentatie van kunstwerken met een belangrijke kunst- en cultuurhistorische waarde. Daarnaast beheert het RKD ook een (uitgebreide) collectie van originele werken op papier, alsmede enkele schilderijen.

dubois + co
REGISTERACCOUNTANTS
Amsterdam, 29 MAART 2016
paraaf voor identificatiedoeleinden: 5

Alle collectievorming vindt plaats op basis van een afweging tussen kwaliteit, inhoudelijk (kunsthistorisch) belang en (financiële) mogelijkheden. Het RKD reserveert jaarlijks c. € 100.000 voor aankopen voor de bibliotheek. Archieven en andere documentatie worden in de regel via schenking of legaat verworven. Incidentele, grotere aankopen zijn slechts mogelijk met ondersteuning van (inter)nationale fondsen.

Bibliotheek

De cijfers van de aanwinsten van de bibliotheek betreffen in RKD*library* gecatalogiseerde nieuwe en oude aanwinsten en verwerking van materiaal uit schenkingen (o.a. Piet en Ida Sanders, legaat Maria van Es): boeken, veilingcatalogi, tijdschriften, kunstenaarsboeken. In totaal zijn er 9.633 nieuwe records aangemaakt, voor in totaal 13.017 volumes. Daarnaast zijn er nog enkele duizenden bestaande records aangepast (onder meer in het kader van het aanvullen van de geïmporteerde, onvolledige records van veilingcatalogi voor 1900 en de hercatalogisering kunstenaarsboeken). Bijzondere aandacht ging naar retrocatalogisering veilingcatalogi voor de jaren 1901/1902 en 1973, naar het catalogiseren van de kunsthistorische publicaties uit de bibliotheek Segal en naar het beschrijven van de kunstenaarsboeken uit het Archief Art & Project. Er is een begin gemaakt met de selectie uit de 200 strekkende meter boeken uit de bibliotheek van Joop Nieuwstraten. In 2015 werden twee belangrijke en omvangrijke bibliotheken verworven. Van oud RKD-directeur Joop Nieuwstraten werd bijna de gehele bibliotheek overgenomen, waarvan vooral de iconografische collectie en de boeken over illustratie voor het RKD een verrijking betekenen. Na het overlijden van Renilde Hammacher kwam het RKD via legaat in het bezit van de bibliotheek van haar en van haar man Bram. Deze bibliotheek is met name rijk op het gebied van twintigste-eeuwse (beeldhouw)kunst. Ook verwierf het RKD, samen met het Stedelijk Museum Amsterdam, Gemeentemuseum Den Haag en Museum Boijmans van Beuningen een van de zeldzame luxe exemplaren van de almanak *Der Blaue Reiter* (1912).

Archieven

In 2015 werden 23 archieven aan de collectie toegevoegd, merendeels via schenking en legatering. In de database RKD*archives* werden 26 archiefinventarissen ingevoerd. Aan de beschrijvingen werden 1079 scans toegevoegd. Aan RKD*collections* werden 20 archiefbeschrijvingen toegevoegd, deels van al eerder bij het RKD belande archieven.

Tot de bijzondere archiefaanwinsten in 2015 behoren het archief van de schilder Hans van Norden, van grafisch kunstenaar Nono de Wilde-Reinhold, van de Han van Meegeren-kenner F.M. Kreuger en van de Leeuwarder galerie Eewal via de Stichting Pyke Koch belandde een grote hoeveelheid archiefstukken m.b.t. de schilder bij het RKD; de komende jaren wordt dit archief uitgebreid en bewerkt. Alle aanwinsten worden in het *RKD Bulletin* opgenomen.

Digitale collectievorming

Veranderingen in het kunsthistorisch onderzoek en de opkomst van *e-humanities* bieden kansen voor het RKD om een nog duidelijker, verbindende positie in het museale en kunsthistorische onderzoeksveld in te nemen. Met de introductie van het nieuwe platform RKD *Explore* in november 2013 (www.rkd.nl) richt de instelling zich veel nadrukkelijker op de verdere ontwikkeling van de *digitale* dienstverlening met als uitgangspunten: duurzaamheid, kwaliteit, toegankelijkheid en creatie.

Het RKD bouwt gestaag aan de digitale collecties. De komende jaren staan in het teken van de verdere ontwikkeling, uitbreiding en presentatie van onze digitale (beeld)collecties. Kernwoorden daarbij zijn: gerelateerde en gestandaardiseerde IT-infrastructuur, digitale duurzaamheid en wetenschappelijk onderbouwde kwaliteit van de aangeboden data. Voor de toekomst is het van groot belang dat de gevolgde methodiek verder wordt verankerd in de organisatie en dat bij de ontwikkeling van de databases een wetenschappelijk-inhoudelijke onderbouwing sine qua non is en blijft.

In 2015 werden meer dan 13.500 uitgebreide records in RKD*Images* aangemaakt, waarmee deze databases inmiddels bijna 275.000 records bevat.

JAAR	INVOER RKDartists	WIJZIGING RKDartists	INVOER RKDImages	WIJZIGING RKDImages	TOTAAL
2013	3976	353820	9701	572256	939753
2014	3565	27453	14666	148035	193719
2015	2452	194783	13598	141718	352551
TOTAAL	9993	576056	37965	862009	1486023

Bruiklenen

Het RKD voert een actief bruikleenbeleid. Jaarlijks stellen wij honderden objecten als bruikleen ter beschikking: in 2015 bijna 190 objecten (archiefstukken, publicaties, klein drukwerk, beeldmateriaal) aan 16 tentoonstellingen. Voor de uitvoering van dit bruikleenbeleid is een zorgvuldige procedure opgesteld, waarbij zowel formele als inhoudelijke criteria in ogenschouw worden genomen.

Behoud en beheer

In het voorjaar van 2015 heeft het RKD-bezoek gehad van de Erfgoedinspectie. Naar aanleiding hiervan is een rapport opgesteld, waarin vooral waardering werd uitgesproken voor het reilen en zeilen van het RKD. Daarnaast zijn een aantal aanbevelingen en verbeterpunten genoemd. N.a.v. dit rapport is een interne notitie opgesteld, die als basis dient van een Plan van aanpak. Hierin zijn voor elk onderdeel de gewenste eindresultaten en deadlines geformuleerd; het Plan van Aanpak vormt onderdeel van het (jaarlijkse) activiteitenprogramma van het RKD.

In het kader van integraal collectiebeheer is in 2015 een (part-time) medewerker Behoud en beheer toegevoegd; daarnaast heeft het RKD behoudsmedewerkers en depotmedewerkers in dienst. De medewerker Behoud en beheer concentreert zich op het ontwikkelen en uitvoeren van een planmatige, centrale coördinatie van afdelingsoverstijgende aspecten van in het bijzonder het fysieke behoud en beheer van de rijkscollectie. Integraal collectiebeheer vormt tevens onderdeel van de BIS-subsidieaanvraag 2017-2020.

Concreet kregen in 2015 de depots een grote (jaarlijkse) schoonmaakbeurt. Verder zijn algemene preventieve conserveringsmaatregelen uitgevoerd als onderdeel van de dagelijkse werkzaamheden. In 2015 is het RKD in zee gegaan met een nieuwe boekbinder. Vanuit de bibliotheek en archieven zijn enkele collectiestukken extern gerestaureerd.

De bibliotheek participeerde in het Metamorfozeproject digitalisering kunsttijdschriften en seriewerken. Bij de collectie Persdocumentatie werd voortgegaan met de herschikking van dossiers van kunsthandels en galeries (zowel NL als BUI).

Wetenschappelijke waarde

De wetenschappelijke functie van het RKD wordt uitgevoerd in relatie tot twee andere hoofdfuncties, te weten de collectie- en de publieksfunctie. Dit betekent dat de ontwikkeling en uitoefening van de wetenschappelijke functie hiermee hand in hand gaan. In 2015 is deze *wetenschappelijke functie* in nauwe relatie tot de verschillende museale en universitaire onderzoeksagenda's verder ontwikkeld; het onderzoeksbeleid is dan ook een integraal onderdeel van ons *Collectieplan*.

De geboden kwaliteit van de wetenschappelijke functie is essentieel voor de positie van het RKD in de verschillende kunsthistorische velden, zowel wetenschappelijk als museaal en 'publiek'. Reeds lang vervult de instelling een belangrijke rol in de opleiding van jonge kunsthistorici. In 2015 werden wederom rond de 15 stageplaatsen aangeboden, alsmede enkele werkervaringsplaatsen.

In nauwe samenwerking met (inter)nationale partners voerde het RKD tal van kunsthistorische projecten van uiteenlopende omvang uit, passend binnen het onderzoeksprogramma. Tot deze projecten behoren:

- *The Rembrandt Database*, een samenwerking met ca. 25 internationale musea op basis van financiële ondersteuning van The Mellon Foundation, waardoor vanuit het RKD Rembrandt-onderzoeksdata uit (inter)nationale restauratie- en onderzoeksprojecten voor wetenschappelijke en educatieve doeleinden beschikbaar worden gesteld;
- *Mondriaan Editie Project*, met als doel om alle brieven en geschriften van Mondriaan als wetenschappelijke teksteditie online toegankelijk te maken (i.s.m. het Gemeentemuseum Den Haag en Huygens ING);
- *Leidse Kunstambachten*, een project dat een volledige ontsluiting beoogt van alle in de Leidse archieven vermelde beoefenaren van kunstambachten in de periode 1475-1575;
- *Gerson Digital*, de online publicatie van de verspreiding (*Ausbreitung* en *Nachwirkung*) van oude Hollandse schilderkunst in Europa;
- *Retour de Paris*, een onderzoeks- en tentoonstellingsproject (i.s.m. Van Gogh Museum en Universiteit Groningen) dat zich richt op de artistieke uitwisselingen tussen Nederland en Frankrijk in de 19de eeuw;
- *Art & Project/Depot VBVR: collection & archives*, een onderzoeks- en publicatieproject over de archieven, collectie en geschiedenis van de Amsterdamse galerie Art & Project (1968-2001);
- *Archief Sybren Valkema*, met als doel het digitaliseren en gericht ontsluiten van het complete archief van Sybren Valkema dat uniek materiaal bevat voor glaskunstenaars, onderzoekers en geïnteresseerden wereldwijd.

Andere projecten die in 2015 werden uitgevoerd zijn: Zilverarchieven, Conservering en digitalisering van de Collectie Bijzonder kleindrukwerk & efemera, 1800-1960, Oeuvrecatalogus Cornelis Kruseman, De Oranjezaal, Project *Dendrochronologie*, De Kunsthandel Frans Buffa & Zonen, De reconstructie van de verzameling van H.W. Mesdag en de Tentoonstellingen van Levende Meesters.

NICAS / Karel van Mander Instituut

In het kader van de ooit beoogde samenwerking tussen het Rijksmuseum en het RKD t.b.v. museaal onderzoek onder de vlag van een Karel van Mander Instituut is medio 2015, in nauw overleg met het Ministerie van OCW, besloten dat beide instellingen hun *'stimulerende, adviserende en coördinerende rol t.a.v. museaal onderzoek in Nederland (..) laten vervullen door het eigen onderzoeksprogramma aan te passen en uit te werken, toegesneden op enerzijds de wensen van het museale veld, en anderzijds de eigen meer specifieke doelstellingen van de instellingen.'* Deze ambities zijn omgezet in concrete acties, waarvoor de projectsubsidie Karel van Mander is/wordt aangewend. Deze is bedoeld voor de 'specifieke beschrijving van activiteiten (de productie van een collectiecatalogus en een tentoonstellingscatalogus)'. De activiteiten betreffen:

- een digitale oeuvrecatalogus van Piet Mondriaan (i.s.m. met het Gemeentemuseum Den Haag en Huygens ING (KNAW);
- een digitale (collectie)catalogus Leo Gestel (i.s.m. het RCE);
- een digitale (oeuvre) catalogus Jan Sluijters (i.s.m. particulieren, kunsthandel en Nederlandse musea, waaronder het Stedelijk Museum Amsterdam)

NICAS

Met het NICAS is eind 2015 een overleg gestart over de toekomstige digitale borging en wetenschappelijke ontsluiting van de resultaten van materiaal-technisch onderzoek door het RKD en over de gezamenlijke ontwikkeling van digitale *research tools* ('Digital Art History').

dubois+co
REGISTERACCOUNTANTS
Amsterdam, 29 MAART 2016

Resultaten

Over de periode 2013-2016 is van het Ministerie van OCW een subsidiebeschikking ontvangen voor een totaal bedrag (inclusief indexeringen tot heden) van € 22.535.517. Over 2015 is hiervan een bedrag van € 5.314.818 gerealiseerd, zijnde de exploitatiebijdrage en de huisvestingsbijdrage. De structurele subsidie voor 2015 van OCW is licht hoger dan begroot, met name door compensaties voor gestegen loon-, prijs- en huurstijgingen. Als onderdeel van de structurele subsidie OCW ontving het RKD €182.693 voor CODART. De activiteiten en inhoudelijke resultaten van CODART zijn hierboven uitvoeriger geschetst. De financiële resultaten zijn gecontroleerd.

Als onderdeel van de initieel ontvangen subsidietoezegging over 2013-2016 is een projectsubsidie toegezegd voor de startprojecten van Karel van Mander Instituut. In het bovenstaande is nader ingegaan op de recente ontwikkelingen omtrent deze subsidie en de activiteiten waarvoor deze subsidie het afgelopen jaar en in 2016 zal worden ingezet.

Het RKD heeft in 2015 aanzienlijke inspanningen verricht m.b.t. de voorgenomen renovatie van het KB-complex en daarmee ook aan de totstandkoming van het Meerjarig Uitvoeringsplan (MUP). De MUP van het KB-complex fungeert als referentie voor de toekomstige huisvesting van het RKD.

De kosten, die met deze voorgenomen renovatie samenhangen, waren niet voorzien in de begroting voor de cultuurnotaperiode 2013-2016. Vanwege de extra werkbelasting werden in 2015 veel reguliere werkzaamheden uitgesteld of werd plaatsvervangend personeel ingehuurd. De extra subsidie ad € 30.000 voor een onderhouds- en instandhoudingsplan (kenmerk 683638) zijn ingezet voor de plaatsvervangende en ondersteuning van het Hoofd Bedrijfsvoering inzake bijzondere huisvestingstaken.

De jaarrekening laat 'voor bestemming' een positief resultaat zien van € 890.748, bestaande uit € 419.076 uit de 'Gewone bedrijfsvoering', Rentebaten (€ 20.875) en een 'Bijzondere baten' van € 450.797. Na de op grond van de afspraken met het Ministerie van OCW verplichte toevoeging aan het bestemmingsfonds Huisvesting OCW 2013-2016 en een aantal andere gewenste danwel verplichte toevoegingen cq. onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en -fondsen, kan € 82.305 worden toegevoegd aan de *Algemene Reserve*.

Gezien het feit dat in de eerste twee jaren van de cultuurnotaperiode 2013-2016 per saldo sprake was van een aanzienlijke onttrekking aan de *Algemene Reserve*, is ervan afgezien om een deel van de uiteindelijke mutatie toe te voegen aan een *Bestemmingsfonds OCW 2013-2016*. Per saldo is er immers over de gehele cultuurnotaperiode 2013-2016 helaas nog sprake van een negatieve mutatie van de *Algemene Reserve*.

Zoals bekend liggen de belangrijkste doelstellingen inzake de beheersing van de exploitatie van het RKD op het gebied van het verminderen van de (structurele) salarislasten en op het gebied van het verhogen van de eigen inkomsten.

Ten aanzien van het verminderen van structurele salarislasten geeft 2015 een wisselend beeld. Voor wat betreft de beheerlasten personeel kon onvoldoende invulling gegeven worden aan de reductieplannen, die ten grondslag lagen aan de begroting 2015. Ook ten opzichte van de realisatie in 2014 is een stijging te zien, voor een deel omdat de voorgenomen personele reductie niet gerealiseerd is. Voor een andere deel omdat extern personeel ingehuurd diende te worden voor specifieke werkzaamheden.

Voor wat de activiteitslasten personeel kon wel voor een deel invulling gegeven worden aan het verminderen van deze lasten ten opzichte van 2014. Helaas niet in de omvang die beoogd was bij het opstellen van de begroting 2015.

Het totale personeelsbestand nam af van 60,3 FTE d.d. 31 december 2014 naar 58,6 FTE d.d. 31 december 2015. Het betreft 47,2 FTE medewerkers (in 2014: 48,9) met een contract voor onbepaalde tijd; in beide jaren betreft het 11,4 FTE medewerkers met een contract voor bepaalde tijd.

Uit de gerealiseerde cijfers kan voorts worden opgemaakt dat de doelstelling ten aanzien van de *Directe Opbrengsten* zijn gehaald. Deze baten zijn in 2015 uitgekomen op bijna € 270.000, zo'n 35 % hoger dan begroot.

De *Overige subsidies en bijdragen* zijn met ruim € 735.000 boven het begrote niveau van € 483.000 uitgekomen. Verder dient in dit kader rekening gehouden te worden met de bijzondere bate van ruim € 340.000 die voort is gekomen uit de verkoop van een deel van de collectie, die bij legaat verkregen is.

Een aantal projecten, die in de begroting 2015 waren opgenomen, zijn in 2015 niet gerealiseerd, omdat subsidieaanvragen daartoe (nog) niet zijn toegewezen, of omdat de projecten zijn uit- of afgesteld.

De *Beheerslasten Materieel* blijven € 70.000 achter bij de begroting. De belangrijkste afwijking betreffen de posten 'Afschrijvingen' en 'Overige organisatiekosten'. Ten aanzien van de eerste post was sprake van een onjuiste inschatting ten tijde van het opstellen van de begroting 2016. Voor wat betreft de tweede post vloeien de overschrijdingen voort uit een aantal advies- en ondersteuningstrajecten ten aanzien de ingezette organisatieontwikkeling, het aanscherpen van het personeelsbeleid in het algemeen en van functiebeschrijvingen in het bijzonder en het (opnieuw) aanscherpen van de financiële beheersing van de organisatie.

De *Activiteitenlasten Materiaal* zijn bijna € 161.000 (bijna 25%) lager dan begroot. Voor een deel vloeit deze onderschrijding voort uit het feit dat een aantal projecten die in de begroting 2015 waren opgenomen vertraagd of nog niet in uitvoering zijn gekomen. Zoals eerder opgemerkt had e.e.a. te maken met vertragingen ten aanzien van het verkrijgen van externe financiering.

De financiële positie van de instelling d.d. 31 december 2015 geeft dat het RKD kan beschikken over een voldoende liquiditeitspositie (op korte termijn). Rekening houdend met de saldi aan liquide middelen, uitstaande vorderingen en uitstaande kortlopende schulden bedraagt de liquiditeitspositie ultimo 2015 bij € 2,7 miljoen.

Ook de solvabiliteitspositie ultimo 2015 geeft een zeer acceptabel niveau te zien. Met name door de aanzienlijke omvang van de verschillende bestemmingsreserves en -fondsen in relatie tot de relatief beperkte omvang van de schulden, kan gesteld worden dat het RKD in belangrijke mate met eigen vermogen gefinancierd is. Een kanttekening die in dit kader altijd gemaakt dient te worden is dat in het geval het Ministerie van OCW over zou gaan tot het direct opeisen van de middelen van het *Bestemmingsfonds Huisvesting OCW 2013-2016*, dit direct van invloed zal zijn op zowel de liquiditeits- als de solvabiliteitspositie van de organisatie.

dubois + eo
REGISTERACCOUNTANTS

Amsterdam,

29 MAART 2016

paraaf voor identificatiedoeleinden:

Begroting 2016

De begroting 2016 laat een *positief* resultaat zien. Na een verplichte toevoegingen (aan het *Bestemmingsfonds OCW Huisvesting*) en onttrekkingen (bijvoorbeeld aan het *Fonds Brenninkmeijer*) wordt een sluitende exploitatie gerealiseerd. Op grond van de nieuwe inzichten uit de realisatie 2015, in combinatie met een lichte aanpassing van de ingezette lijn ten aanzien van doelstellingen inzake publieksinkomsten, sponsoropbrengsten en niet structurele subsidies en bijdragen. De begroting is op 24 november 2015 door de Raad van Toezicht goedgekeurd.

BATEN

Directe opbrengsten	
Publieksinkomsten	149.000
Sponsorinkomsten	45.000
Overige inkomsten	117.250
Indirecte opbrengsten	11.000
Totale opbrengsten	322.250

Subsidies en bijdragen	
Structurele subsidie OCW	5.325.000
Overige niet structurele subsidies en bijdragen	850.283
Totale subsidies en bijdragen	6.175.283

TOTALE BATEN	6.497.533
---------------------	------------------

LASTEN

Beheerslasten personeel	560.520
Beheerslasten materieel	1.375.244
Totale beheerslasten	1.935.764

Activiteitenlasten personeel	3.035.222
Activiteitenlasten materieel	824.609
Totale activiteitenlasten	3.859.831

TOTALE LASTEN	5.795.596
----------------------	------------------

SALDO UIT GEWONE BEDRIJFSVOERING	701.937
---	----------------

Rentebaten/-lasten	5.000
--------------------	-------

EXPLOITATIERESULTAAT	706.937
-----------------------------	----------------

RESULTAATVERDELING

Toevoeging Algemene reserve	100.908
Toevoeging Bestemmingsfonds Huisvesting OCW 2013-2016	641.000
Onttrekking Bestemmingsreserve Huisvesting subsidie OCW 2009-2012	-12.921
Onttrekking Fonds Brenninkmeijer	-22.050
	706.937

Cultural Governance

Het RKD is een stichting volgens het Raad-van-Toezicht-model. De stichting wordt bestuurd door de directie, die uit één persoon bestaat. De directeur-bestuurder wordt benoemd en ontslagen door de Raad van Toezicht. Statutair zijn, in artikel 5.9, aan de goedkeuring van de Raad van Toezicht onderworpen besluiten van de directie omtrent:

- de benoeming van de controlerend accountant;
- de vaststelling van het beleidsplan, de begroting en de jaarrekening;
- duurzame samenwerking met andere instellingen;
- de aanvraag van faillissement of surseance van betaling of ontbinding van de stichting;
- de beëindiging van het dienstverband van een aanmerkelijk aantal medewerkers en een aantal andere belangrijke onderwerpen.

De aanbevelingen Cultural Governance zijn verankerd in de statuten en de bestuurspraktijk van het RKD. Periodiek vindt overleg plaats tussen de directeur en de voorzitter van de Raad van Toezicht, ook buiten de vergadering van de Raad en de directie om. In het verslagjaar spraken zij minimaal driemaal. Het jaargesprek vond plaats op 5 november 2015.

Directie

De directie bestond in 2015 uit:

dr. C.W.M. Stolwijk, directeur, tevens statutair bestuurder (vanaf 1 november 2012)

Managementteam

De samenstelling van het managementteam was gedurende 2015:

dr. C.W.M. Stolwijk, algemeen directeur, voorzitter

drs. B. Warmelink, hoofd bedrijfsvoering (tot 1 september 2015)

dhr. M. Schouten, hoofd bedrijfsvoering *ad interim* (vanaf 1 september 2015)

mw. drs. A.J.W.C.M. Hopmans, hoofd afdeling Collecties & Onderzoek

drs. R. Koot, hoofd afdeling Bibliotheek & Archieven

drs. R. van 't Zelfde, Hoofd afdeling Automatisering & Informatie-ontsluiting

De samenstelling van de Ondernemingsraad in 2015:

dhr. R. Kleinee, voorzitter

mw. drs. E. Dullaart, secretaris

mw. B. van Alphen MA

mw. drs. M.-F. Borg

Den Haag, 21 maart 2016

Stichting tot exploitatie van het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie,

Dr. C.W.M. Stolwijk
Directeur/bestuurder

dubois + co
REGISTERACCOUNTANTS
Amsterdam, 29 MAART 2016
paraaf voor identificatiebeelden:

VERSLAG VAN DE RAAD VAN TOEZICHT

De samenstelling van de Raad van Toezicht bleef in 2015 ongewijzigd. De Raad vergaderde viermaal: 5 maart, 6 juli, 30 september en 24 november. De belangrijkste onderwerpen die in deze vergaderingen zijn behandeld betreffen:

Jaarrekening 2014

De Raad van Toezicht geeft aan dat het RKD het ingezette beleid t.a.v. de verdere beheersing van de personele lasten en het verhogen van de eigen inkomsten dient voort te zetten.

Begroting 2016

De Raad verleent goedkeuring aan de Begroting 2016, met daarbij de volgende voorwaarden dat Baten en lasten in tijd en structuur worden onderscheiden, en dat Projectbeheersing nader vorm krijgt en wordt uitgezet in de organisatie.

RKD / NICAS

De Raad deelt het standpunt van de directeur dat het RKD in het kader van de subsidieverplichtingen met de Minister is overeengekomen het duurzame beheer van de documentatie te waarborgen. Het RKD heeft in dezen een eigen verantwoordelijkheid en kan slechts aan zijn verplichtingen voldoen wanneer het aan de overleggronden van het NICAS deelneemt.

Erfgoedwet

In 2015 is Erfgoedwet aangenomen, waarin een nieuwe wettelijke basis wordt gelegd voor het erfgoedbeleid van het Rijk, en ook van de subsidiering van erfgoedinstellingen. Onderdeel van de wet is de overdracht per 1 januari 2017 van de verantwoordelijkheid voor het collectiebeheer en de eigen huisvesting van de Rijksgesubsidieerde musea, waaronder het RKD. V.w.b. de huisvesting lag deze verantwoordelijkheid voorheen in hoge mate bij het Rijk zelf, met name bij het Rijksvastgoedbedrijf (RVB).

Met het resultaat behoeft het RKD niet ontevreden te zijn: vanaf 1 januari 2017 wordt het RKD meerjarig bekostigd met een deel Huisvesting ad c. € 1,4 miljoen en een deel Collectie ad € 2,1 miljoen. Via de Basis Infrastructuur (BIS) resteert bijna € 1,5 miljoen.

Een aantal andere musea is evenwel ontevreden over met name de toerekening van hun collectiefunctie. Dat heeft er toe geleid dat er ook in 2016 overleg plaats blijft vinden door een delegatie van de Kring Rijksmusea en OCW.

Huisvesting

In 2015 is de ontwikkeling van een businesscase Renovatie KB-complex in een stroomversnelling gekomen. In diverse werkgroepen, waarin steeds vertegenwoordigers van RVB, KB, LM en RKD zijn vertegenwoordigd, zijn opties geïnventariseerd voor Functionaliteiten (publiek, kantoor, collectie), Stadsontwikkeling (omgeving, architectuur, huisvestingsvarianten, gebiedsvisie) en Financiën (MUP, investeringen, exploitatie)

Een belangrijk thema is het gewenste behoud van identiteit van het RKD. Het dossier Huisvesting staat 'vast' op de agenda van de Raad. Eind 2015 is de Raad door de projectleider geïnformeerd over de voortgang van de ontwikkeling van de businesscase. Een besluit wordt rond mei 2016 verwacht.

Digitalisering

De Raad heeft kennisgenomen van de plannen voor digitalisering van de beeldcollectie (RKD Boxes). De doelstelling van het digitaliseren van de beelddocumentatie is nog niet opgenomen in Begroting 2016, omdat het achterliggende financiële model nog moet worden ontwikkeld. In 2016 wordt een analyse van mogelijke verdienmodellen gemaakt, die moet leiden tot een keuze voor de beste optie. Besluitvorming hieromtrent vindt mogelijk in 2016 plaats.

Organisatie-ontwikkeling

De Raad begeleidde verdere organisatorische ontwikkelingen:

- De Raad stemde in met het ontwikkeltraject Participerend leiderschap. Dit traject was gericht op het bevorderen van: teameffectiviteit; eigen leiderschap van iedere medewerker en gelijkwaardige samenwerkingsrelaties. De Raad heeft kennisgenomen van de evaluatie.
- De Raad ondersteunde de re-introductie van een adequate sturing middels een *planning & control cyclus*;
- het aanpassen van de organisatie van het RKD door het werven van een nieuwe Zakelijk Directeur met een uitgebreide portefeuille. Beoogd wordt de organisatie beter te stroomlijnen voor de uitdagingen die zijn geformuleerd.

Conform de statuten heeft de Raad van Toezicht de jaarrekening over 2015, inclusief het bijbehorende Bestuursverslag, beoordeeld en kennisgenomen van het verslag van de accountant. De Raad van Toezicht heeft in haar vergadering besloten de genoemde stukken goedgekeurd.

Den Haag, 21 maart 2016

Stichting tot exploitatie van het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie,

Mr. R.J. Hoekstra,

oud-lid van de Raad van State, voorzitter (benoemd per 1 januari 2012, 1e termijn)

Drs. H.J. Brouwer,

Voorheen bestuursvoorzitter van het ABP (benoemd per 1 januari 2012, 1e termijn)

Mevr. Prof. Dr. K. Van Der Stighelen,

hoogleraar Kunstgeschiedenis, Katholieke Universiteit Leuven (benoemd per 1 januari 2012, 1e termijn)

Drs. G. Luijten,

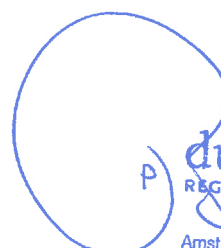
directeur van de Fondation Custodia (benoemd per 1 januari 2012, 1e termijn)

Prof. Dr. V. Manuth,

hoogleraar kunstgeschiedenis, Radboud Universiteit (benoemd per 1 mei 2012, 1e termijn)

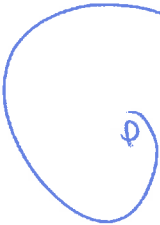

dubois + co
REGISTERACCOUNTANTS
Amsterdam, 29 MAART 2016
paraaf voor identificatiedoeleinden

JAARREKENING

dubois + co
REGISTERACCOUNTANTS
Amsterdam, **29 MAART 2016**
paraaf voor identificatiedoeleinden:

CATEGORIALE EXPLOITATIEREKENING

	2015	Begroting 2015	2014
BATEN			
Directe opbrengsten			
Publieksinkomsten	98.068	82.500	158.262
Sponsorinkomsten	10.000	-	-
Overige inkomsten	161.563	117.500	111.539
Totale opbrengsten	269.631	200.000	269.801
Subsidies en bijdragen			
Structurele subsidie OCW	5.314.818	5.311.113	5.301.569
Overige structurele subsidies	230.313	-	272.392
Overige niet structurele subsidies en bijdragen	505.027	483.182	796.921
Totale subsidies en bijdragen	6.050.158	5.794.295	6.370.882
TOTALE BATEN	6.319.789	5.994.295	6.640.683
LASTEN			
Beheerslasten personeel	861.987	637.174	794.902
Beheerslasten materieel	1.420.131	1.349.515	1.393.379
Totale beheerslasten	2.282.118	1.986.689	2.188.281
Activiteitenlasten personeel	3.135.282	2.711.556	3.432.700
Activiteitenlasten materieel	483.313	644.193	824.416
Totale activiteitenlasten	3.618.595	3.355.749	4.257.116
TOTALE LASTEN	5.900.713	5.342.438	6.445.397
SALDO UIT GEWONE BEDRIJFSVOERING	419.076	651.857	195.286
Rentebaten/-lasten	20.875	20.000	22.589
Bijzondere baten/-lasten	450.797	-	495.524
EXPLOITATIERESULTAAT	890.748	671.857	713.399
RESULTAATVERDELING			
Toevoeging resp. onttrekking Algemene reserve	82.305	73.957	-157.007
Onttrekking Fonds Bijzonder Aankopen	-30.000		
Onttrekking Fonds Digitalisering	-43.693		
Onttrekking Boekenmarktfonds	-9.628		-4.046
Toevoeging Bestemmingsreserve Kunsthistorisch Onderzoek	452.813		495.545
Onttrekking Bestemmingsreserve Huisvesting OCW 2009-2012	-190.697	-12.000	-206.268
Onttrekking Reserve Herkomst Gezocht	-4.903		-1.407
Onttrekking Bestemmingsreserve exploitatiebijdrage			-51.471
Toevoeging Bestemmingsfonds Huisvesting OCW 2013-2016	647.527	654.000	653.458
Onttrekking Fonds Brenninkmeijer	-12.976	-44.100	-15.405
	890.748	671.857	713.399

dubois + co

 REGISTERACCOUNTANTS

 Amsterdam, 29 MAART 2016

 paraaf voor identificatiedoeleinden:

BALANS

	31 december 2015	31 december 2014
ACTIVA		
Materiële vaste activa	279.829	469.734
Totaal vaste activa	279.829	469.734
Vorderingen	1.237.823	664.012
Liquide middelen	2.577.993	2.484.675
Totaal vlottende activa	3.815.816	3.148.687
TOTAAL ACTIVA	<u>4.095.645</u>	<u>3.618.421</u>
PASSIVA		
Aigemene reserve	723.389	641.084
Bestemmingsreserves	1.017.831	843.939
Bestemmingsfonds OCW	1.300.985	653.458
Overige bestemmingsfondsen	42.845	55.821
Totaal eigen vermogen	3.085.050	2.194.302
Kortlopende schulden	1.010.595	1.424.119
Totaal kortlopende schulden	1.010.595	1.424.119
TOTAAL PASSIVA	<u>4.095.645</u>	<u>3.618.421</u>

dubois + co
 REGISTERACCOUNTANTS
 Amsterdam, 29 MAART 2016
 paraaf voor identificatiedoeleinden;

TOELICHTINGEN

dubois + co
REGISTERACCOUNTANTS
Amsterdam, 29 MAART 2016
paraaf voor identificatiedoeleinden:

GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

ALGEMEEN

De Stichting tot exploitatie van het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie ('de stichting'), opgericht op 1 januari 1995 en gevestigd te 's-Gravenhage, is rechtsoptvolger, wegens verzelfstandiging, van het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie ('RKD'), tot dat ogenblik onderdeel van het Ministerie voor Onderwijs, Cultuur en wetenschappen, en voor wat betreft haar activiteiten en bezittingen van de Stichting Iconografisch Bureau in liquidatie ('Stichting IB'), welke tevens is gevestigd in 's-Gravenhage.

De jaarrekening is ingericht overeenkomstig de eisen die in het kader van de Wet op het specifieke cultuurbeleid van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen en Richtlijn 640 voor de Jaarverslaggeving worden gesteld. De eisen in het kader van de Wet op specifieke cultuurbeleid zijn vervat in bepalingen uit het Bestuursbesluit cultuuruitingen. De eisen zijn beschreven in het Handboek financiële verantwoording cultuursubsidies instellingen.

Ten behoeve van de digitale indiening van de jaarcijfers bij het Ministerie van OCW zal het in deze jaarrekening gehanteerde format 'vertaald' worden naar het door het Ministerie voorgeschreven format.

Voor de inrichting van de jaarrekening over 2015 is hetzelfde format gehanteerd als voorgaande jaren. Dit in tegenstelling tot de meeste recente aanwijzingen van het Ministerie van OCW hieromtrent. Gezien het feit dat met ingang van de volgende cultuurnotaperiode 2017-2020 wederom een nieuw format gehanteerd zal moeten worden, is met het oog op een consistente toepassingen van verslaggevingsuitgangspunten ervoor gekozen het format van afgelopen jaren te handhaven. Op het moment dat we nu een andere format zouden gaan toepassen en over twee jaar weer zou immers geen sprake meer zijn van een dergelijke consistente toepassing van verslaggevingsuitgangspunten.

Het verslagjaar van de Stichting komt overeen met het kalenderjaar.

GRONDSLAGEN VAN WAARDERING

Alle activa en passiva zijn opgenomen tegen nominale waarde, tenzij hieronder anders vermeld.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs, verminderd met een lineaire afschrijving gebaseerd op de verwachte economische levensduur. De afschrijvingen zijn gebaseerd op de volgende levensduur:

- Kantoorinventaris: 5 jaar
- Automatiseringsapparatuur en software: 3 jaar

Liquide middelen

De liquide middelen betreffen de kas, rekening courant en spaarrekeningen bij diverse banken. De saldi zijn vrij beschikbaar voor het RKD.

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, voor zover nodig rekening houdend met mogelijke oninbaarheid.

Overige activa en passiva

De overige activa en passiva worden opgenomen tegen nominale waarde.

GRONDSLAGEN VOOR DE RESULTAATBEPALING

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengsten en de kosten en overige lasten over het jaar. Opbrengsten en kosten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

Baten

De baten worden verantwoord in het jaar waarin zij gerealiseerd zijn.

Subsidies en bijdragen

Subsidies en bijdragen voor projecten worden als baten verwerkt in de exploitatierekening in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt.

Lasten

De kosten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. (Voorzienbare) verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het boekjaar worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden en overigens wordt voldaan aan de voorwaarde voor het opnemen van

Afschrijvingen

De afschrijvingen op materiële vaste activa worden gebaseerd op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs.

Pensioenen

Het RKD heeft een toegezegde pensioenregeling. Deze regeling is ondergebracht bij een bedrijfstakpensioenfonds Zorg en Welzijn. Er is geen verplichting tot bijstorting ingeval de bedrijfstak-pensioenfonds tekorten heeft. Als gevolg hiervan wordt de pensioenregeling in de jaarrekening opgenomen als zijnde een toegezegde bijdrageregeling en worden alleen de verschuldigde pensioenpremie's verantwoord.

dubois + co
REGISTERACCOUNTANTS
Amsterdam, 29 MAART 2016
paraat voor identificatiedoeleinden:

TOELICHTING OP DE BALANS

ACTIVA

	2015		2014
Materiële vaste activa			
Aanschafwaarde per 1 januari	3.759.996		3.597.889
Cumulatieve afschrijvingen per 1 januari	3.290.262		3.045.625
		469.734	552.264
Investerings	28.487		162.107
Afschrijvingen	-218.392		-244.637
Aanschafwaarde per 31 december	3.788.483		3.759.996
Cumulatieve afschrijvingen per 31 december	3.508.654		3.290.262
		279.829	469.734
	31 december 2015		31 december 2014
Vorderingen			
Debiteuren	475.081		68.027
Vooruitbetaalde posten	41.878		38.823
Overige nog te ontvangen subsidies	540.942		329.604
Nog te ontvangen omzetbelasting	-		142.266
Vooruitbetaalde pensioenpremies	39.372		39.969
Overige vorderingen	140.550		45.323
		1.237.823	664.012
Liquide middelen			
Banken Rekeningen Courant	88.854		57.533
Banken Spaarrekeningen	2.693.598		2.411.747
Gelden onderweg	-206.960		11.745
Kas	2.501		3.650
		2.577.993	2.484.675

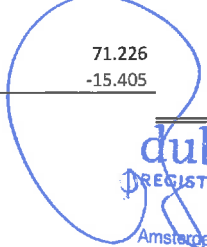
De liquide middelen zijn vrij opneembaar.

dubois+co
REGISTERED ACCOUNTANTS
Amsterdam, 29 MAART 2016
paraaf voor identificatiedoeleinden:

TOELICHTING OP DE BALANS

PASSIVA

	2015	2014
Algemene reserve		
Stand per 1 januari	641.084	798.091
Toevoeging resp. Onttrekking i.h.k.v. resultaatverdeling	82.305	-157.007
Stand per 31 december	723.389	641.084
Bestemmingsreserves		
<i>Fonds Bijzondere Aankopen:</i>		
Stand per 1 januari	30.000	30.000
Onttrekking i.h.k.v. resultaatverdeling	-30.000	-
Stand per 31 december	-	30.000
<i>Fonds Digitalisering</i>		
Stand per 1 januari	50.000	50.000
Onttrekking i.h.k.v. resultaatverdeling	-43.693	-
Stand per 31 december	6.307	50.000
<i>Boekenmarktfonds:</i>		
Stand per 1 januari	9.628	13.674
Onttrekking i.h.k.v. resultaatverdeling	-9.628	-4.046
Stand per 31 december	-	9.628
<i>Bestemmingsreserve Kunsthistorisch Onderzoek</i>		
Stand per 1 januari	495.545	-
Toevoeging i.h.k.v. resultaatverdeling	452.813	495.545
Stand per 31 december	948.358	495.545
<i>Bestemmingsreserve Huisvesting OCW 2009-2012</i>		
Stand per 1 januari	216.917	423.185
Onttrekking i.h.k.v. resultaatverdeling	-190.697	-206.268
Stand per 31 december	26.220	216.917
<i>Reserve Herkomst Gezocht:</i>		
Stand per 1 januari	41.849	43.256
Onttrekking i.h.k.v. resultaatverdeling	-4.903	-1.407
Stand per 31 december	36.946	41.849
Totaal bestemmingsreserves	1.017.831	843.939
Bestemmingsfondsen OCW		
<i>Bestemmingsfondsen Huisvesting OCW 2013-2016</i>		
Stand per 1 januari	653.458	
Toevoeging i.h.k.v. resultaatverdeling	647.527	653.458
Stand per 31 december	1.300.985	653.458
Totaal bestemmingsfondsen OCW	1.300.985	653.458
Overige bestemmingsfondsen		
<i>Fonds Brenninkmeijer:</i>		
Stand per 1 januari	55.821	71.226
Onttrekking i.h.k.v. resultaatverdeling	-12.976	-15.405
Stand per 31 december	42.845	55.821
Totaal overige bestemmingsfondsen	42.845	55.821

dubois+co

 REGISTERACCOUNTANTS

 Amsterdam, 29 MAART 2016

 paraaf voor identificatiedoeleinden:

TOELICHTING OP DE BALANS

	31 december 2015	31 december 2014
Kortlopende schulden		
Crediteuren	227.265	313.646
Te betalen omzetbelasting	38.480	-
Te betalen loonheffing	138.920	226.105
Te betalen sociale lasten	-	200
Reservering vakantiedagen en -geld en eindejaars	225.954	243.107
Te betalen netto-loon	768	2.469
Nog te besteden subsidie OCW	23.208	30.000
Nog te besteden subsidies	241.399	335.683
Overige schulden	114.601	272.909
	<u>1.010.595</u>	<u>1.424.119</u>

NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE VERPLICHTINGEN EN RECHTEN

Verplichtingen

Met de Rijksgebouwendienst is een huurcontract afgesloten met een looptijd die eindigt op 31 december 2016. De huurlast over 2016 bedraagt € 662.919.

Per 1 januari 2016 zijn nieuwe contracten afgesloten voor print- en fotokopieerapparatuur afgesloten, met een looptijd tot 31 december 2020. De jaarlasten bedragen € 3.865.

Rechten

Over de periode 2013-2016 is van het Ministerie van OCW een subsidiebeschikking ontvangen voor een totaal bedrag (inclusief indexeringen tot heden) van € 22.535.517. Over 2015 is hiervan een bedrag van € 16.174.511 gerealiseerd (exclusief projectsubsidie Karel van Mander Instituut). Recent is de subsidietoewijzing aangepast met het oog op een vergoeding voor technische vervangingen en voor brandveiligheidsmaatregelen. Over 2016 resteert nog een bedrag van € 6.326.006 (inclusief subsidies voor vervangingen).

Het saldo van het 'Netherlands Institute for Art History American Fund', onderdeel van de 'King Baudouin Foundation United States (KBFUS)' bedroeg op 31 december 2015 \$ 50.513 hetgeen overeenkomt met € 46.519. Uit het fonds kunnen op voorstel van het RKD bestedingen worden gedaan conform de 'guidelines enumerating specific charitable needs consistent with the charitable purposes of KBFUS'.

In 1999 is door het RKD een legaat toegezegd uit het testament van Vincenz Brenninkmeijer. Dit legaat is in beheer bij Surrey Beheersmaatschappij. Het vruchtgebruik van het legaat ligt bij mevrouw Brenninkmeijer-van Boven. Bij overlijden van mevrouw Brenninkmeijer-van Boven komt dit bedrag aan het RKD toe. Aan het einde van 2015 was de omvang van het legaat € 169.982.

dubois + co
REGISTERACCOUNTANTS
Amsterdam 29 MAART 2016
paraaf voor identificatiedoeleinden:

TOELICHTING OP DE CATEGORIALE EXPLOITATIEREKENING

	2015	Begroting 2015	2014
BATEN			
Directe opbrengsten			
Publieksinkomsten			
Publieksinkomsten binnenland	98.068	82.500	158.262
Totaal publieksinkomsten	98.068	82.500	158.262
Publieksinkomsten binnenland			
- Entreegelden	9.220	7.500	8.473
- Overige publieksinkomsten binnenland	88.848	75.000	149.789
Totaal	98.068	82.500	158.262
Entreegelden			
Het aantal bezoekers aan de studiezalen van het RKD in 2015 bedroeg ca. 5.500 en daalde/steeg daarmee met ca. 15,6% ten opzichte van 2014 (ca. 4.750 bezoekers). Daaronder zijn veel studenten, onder meer van universitaire opleidingen kunstgeschiedenis.			
Sponsorinkomsten			
Sponsoringbijdragen	10.000	-	-
Totaal sponsorinkomsten	10.000	-	-
Overige inkomsten			
Onderzoekopbrengsten	83.993	90.000	78.196
Foto-opbrengsten	19.647	15.000	24.881
Publicatierechten	1.989	-	8.424
Overige	55.934	12.500	38
Totaal overige inkomsten	161.563	117.500	111.539
Subsidies en bijdragen			
Structurele subsidie OCW			
Onderdeel exploitatiebijdrage RKD	3.415.058	3.603.098	3.410.295
Onderdeel huren RKD	1.717.067	1.708.015	1.708.015
Onderdeel Codart	182.693	-	183.259
Totaal subsidie OCW	5.314.818	5.311.113	5.301.569
De subsidie ten behoeve van de Stichting Codart is door het RKD ter beschikking gesteld aan de instelling en overeenkomstig de doelstelling van de stichting besteed.			
Overige structurele subsidies en bijdragen			
Overige structurele subsidies en bijdragen			
uit private middelen	230.313	-	272.392
Totaal overige structurele subsidies en bijdragen	230.313	-	272.392
Overige structurele bijdragen uit private middelen			
- Mellon Foundation - Rembrandtdatabase	197.848	-	254.392
- Stichting Cornelis Hofstede de Groot	10.225	-	18.000
- Fondation Custodia	22.240	-	-
Totaal overige structurele subsidies	230.313	-	272.392

dubois + co
 REGISTERED ACCOUNTANTS
 Amsterdam, 29 MAART 2016
 paraaf voor identificatiedoeleinden:

TOELICHTING OP DE CATEGORIALE EXPLOITATIEREKENING

	2015	Begroting 2015	2014
Overige niet structurele subsidies en bijdragen			
Overige niet structurele subsidies en bijdragen			
uit publieke middelen	291.724	483.182	340.848
Overige niet structurele bijdragen			
uit private middelen	213.303	-	456.073
Totaal overige niet structurele subsidies en bijdragen	505.027	483.182	796.921

Overige niet structurele subsidies en bijdragen uit publieke middelen

- Ministerie OCW - onderhoudsplan	30.000		
- Ministerie OCW - Karel van Mander-subsidie	8.610		
- Metamorfoze - Zilverarchieven	57.570		57.898
- Metamorfoze - Glasarchieven	38.155		37.052
- Metamorfoze - Bijzonder kleindrukwerk & Efemera	27.836		37.550
- Metamorfoze - Levende Meesters	11.478		23.471
- Rijksoverheid - Oranjezaal II	20.753		29.898
- Huygens ING - Mondriaan Editieproject	4.512		9.028
- Huygens ING - Mondriaan Oeuvrecatalogus	36.802		
- Universiteit Utrecht - OSK	44.935		
- Stichting Van Gogh Museum - Retour de Paris	7.837		
- NWO - Retour de Paris	3.237		
- Overige publieke subsidies en bijdragen			145.951
Totaal	291.724	-	340.848

Ministerie OCW inzake frictiekosten

Overige niet structurele bijdragen uit private middelen

- VSB Fonds - The Bond - For the love of art	49.500		
- SNS Reaal Fonds - Mondriaan Editieproject	47.427		
- Stichting Gieskes Strijbis - Mondriaan Oeuvrecatalogus	9.722		
- IMAF Foundation - Mondriaan Oeuvrecatalogus	9.722		
- Stichting Hartenfonds - Mondriaan Oeuvrecatalogus	6.530		
- Stichting C. Kruseman - Kruseman-project	19.840		24.431
- Corning Museum of Glass - Glasarchieven	16.352		15.879
- Stichting Thalatta - Dendrochronologie	3.750		11.369
- Stichting Dioraphte - Leidse Kunstambachten	2.662		
- Stichting Gieskes Strijbis - Leidse Kunstambachten	6.864		
- Prins Bernhard Cultuur Fonds - Leidse Kunstambachten	2.102		
- Prins Bernhard Cultuur Fonds - Monograph Buffa	10.345		
- Stichting Gifted Art - Monograph Buffa	1.035		
- Stichting Ekkart Fonds - Monograph Buffa	8.275		
- Stichting Singer Memorial Laren - Monograph Buffa	4.138		
- Diverse private fondsen - Van der Pol	8.039		9.681
- Diverse private fondsen - Gerson	7.949		30.000
- Overige private subsidies en bijdragen	-950		364.713
Totaal	213.302	-	456.073

dubois + co
REGISTERACCOUNTANTS
Amsterdam, 29 MAART 2016
paraaf voor identificatiedoeleinden:

TOELICHTING OP DE CATEGORIALE EXPLOITATIEREKENING

LASTEN	2015	Begroting 2015	2014
Beheerslasten personeel			
Beheerslasten personeel met vast contract	446.491	575.674	753.521
Beheerslasten personeel met tijdelijk contract	326.416		26.629
Beheerslasten ingehuurd personeel	59.832	30.000	
Overige personeelslasten	29.248	31.500	14.752
Totaal beheerslasten personeel	861.987	637.174	794.902

Op 31 december 2015 zijn in totaal 58,6 fte's (in 2014, 60,3 fte's) in dienst; hiervan hebben 11,4 fte's (in 2014, 11,4 fte's) een dienstverband voor bepaalde tijd.

Met het oog op de Wet Normering Topinkomens, dient het RKD met ingang van 2014 gedetailleerde informatie te verstrekken over de bezoldiging van haar directeur/bestuurder, de heer dr. C.W.M. Stolwijk.

Functie	Directeur/bestuurder	
Duur dienstverband	1-1 t/m 31-12-2015	1-1 t/m 31-12-2014
Omvang dienstverband in fte	1,0	1,0
Gewezen topfunctionaris	Nee	Nee
Echte of fictieve dienstbetrekking	Ja, echte	Ja, echte
Individueel WNT maximum	178.000	230.474
Bezoldiging		
Beloning	103.037	102.606
Belastbare onkostenvergoeding	6.140	6.140
Beloningen betaalbaar op termijn	21.834	22.742
Subtotaal	131.011	131.488
Onverschuldigd betaald bedrag	-	-
Totaal bezoldiging	131.011	131.488

Beheerslasten materieel			
Huisvestingskosten	838.238	1.054.015	893.613
Afschrijvingen	214.719	108.000	229.934
Kantoorkosten	74.917	55.000	40.040
Automatiseringskosten	49.672	51.000	51.601
Organisatiekosten	242.585	81.500	178.191
Totaal beheerslasten materieel	1.420.131	1.349.515	1.393.379

Activiteitenlasten personeel			
Activiteitenlasten personeel met vast contract	3.203.819	2.701.556	3.837.766
Activiteitenlasten personeel met tijdelijk contract	489.791		
Activiteitenlasten ingehuurd personeel	146.448	10.000	352.302
Overige personeelslasten	-704.776	-	-757.368
Totaal activiteitenlasten personeel	3.135.282	2.711.556	3.432.700

Activiteitenlasten materieel			
Materiële lasten collectie- en publieksfunctie			
Collectie-beheer en -behoud	86.784	24.000	415.764
Documentatiekosten	99.596	99.500	110.578
Publicatiekosten	22.758	33.500	38.417
Communicatiekosten	20.722	13.500	11.741
Overige activiteitskosten	70.760	291.000	64.657
Activiteitskosten Codart	182.693	182.693	183.259
Totaal activiteitenlasten materieel	483.313	644.193	824.416

Rentebaten/-lasten			
Rentebaten	20.875	20.000	22.589
Totaal rentebaten/-lasten	20.875	20.000	22.589

De rente is genoten over de liquide middelen, in het bijzonder over de saldi op spaarrekeningen.

Bijzondere baten/lasten			
Bijzondere baten	450.797		495.524
Totaal bijzondere baten/lasten	450.797	-	495.524

Het gehele bedrag inzake deze post heeft betrekking op de revenuen uit het legaat Verboon.

dubois + co
REGISTERACCOUNTANTS

OVERIGE GEGEVENS

dubois + co
REGISTERACCOUNTANTS
Amsterdam, 29 MAART 2016
paraaf voor identificatiedoeleinden:

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Deze controleverklaring is afgegeven ten behoeve van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Aan: de Raad van Toezicht van Stichting Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie te Den Haag.

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit financieel verslag opgenomen jaarrekening 2015 van Stichting Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie te Den Haag gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2015 en de exploitatierekening over 2015 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient te geven, alsmede voor het opstellen van het bestuursverslag, beide in overeenstemming met het Handboek Verantwoording Cultuursubsidies Instellingen en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties. Dit houdt in dat deze bedragen in overeenstemming dienen te zijn met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. Het bestuur is ten slotte verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van de relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden, het Controleprotocol Cultuursubsidies Instellingen en het Controleprotocol WNT. Dit vereist dat wij voldoen aan voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Oranje Nassaulaan 1
1075 AH Amsterdam
Postbus 53028
1007 RA Amsterdam

Telefoon 020 571 23 45
E-mail info@dubois.nl
www.dubois.nl
KvK nummer 34374865

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan alsmede voor de naleving van de relevante wet- en regelgeving, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting.

Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en van de redelijkheid van de door het bestuur van de stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie per 31 december 2015 en van het resultaat over 2015 in overeenstemming met het Handboek Verantwoording Cultuursubsidies Instellingen en de bepalingen van en krachtens de WNT.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties over 2015 voldoen aan de eisen van financiële rechtmatigheid. Dit houdt in dat deze bedragen in overeenstemming zijn met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals die in de subsidiebeschikking en het Controleprotocol Cultuursubsidies Instellingen zijn vermeld.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW en het Handboek Verantwoording Cultuursubsidies Instellingen is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Amsterdam, 29 maart 2016

Dubois & Co. Registeraccountants

Origineel getekend door:
A.P. Buteijn RA en P.A.J.M. Bonants RA

